

Nyheter för överförmyndare

Avdelningen för juridik
Eva von Schéele

Februari 2016

RÄTTSFALL OCH DOMAR

JO

Kritik mot socialnämnd för att ha omplacerat 17-åriga ensamkommande barn utan att först höra barnen och den gode mannen

E.D. är god man för två ensamkommande barn, båda födda 1997. Barnen placerades av socialnämnden i K kommun på ett boende i M kommun. I januari 2015 fick E.D. ett mejl från ansvarig handläggare att barnen skulle omplaceras till boende i S kommun. Flytten skulle ske redan veckan därpå. Varken E.D. eller barnen blev tillfrågade om de ville flytta till S. Något samråd i frågan skedde över huvud taget inte. Barnen blev chockade och ledsna och ville absolut inte flytta till S.

I JO:s bedömning framgår att när socialtjänsten handlägger ärenden som rör ensamkommande barn gäller socialtjänstlagen (2001:453), SoL.

JO anför vidare: ”Om ett barn som företräds av en god man för ensamkommande barn har fyllt 15 år följer av 11 kap. 10 § SoL att både den gode mannen och barnet ska behandlas som parter i ett ärende som rör barnet hos socialnämnden. Det innebär att den gode mannen inte ensam företräder barnet när socialnämnden ska besluta om t.ex. omplacering av barnet. Han eller hon ska alltså ges möjlighet att komma till tals under utredningen och även ges möjlighet att yttra sig innan socialnämnden fattar ett beslut i ärendet. Om den unge motsätter sig omplaceringen kan nämnden inte utan vidare besluta att barnet ska flytta. Att besluta om en omplacering utan barnets samtycke skulle stå i strid med kravet i 3 kap. 5 § SoL att insatser med stöd av socialtjänstlagen bygger på frivillighet från den enskildes sida.”

Socialnämnden förtjänar, enligt JO, kritik för sin handläggning av omplaceringen då nämnden varken samrådde med den gode mannen eller barnen inför beslutet.

JO, dnr 578-2015, meddelat 2016-02-04.

Länsstyrelsens syn på blandade verksamheter/öppna landskap

Länsstyrelsen i Västra Götalands län har vid en inspektion i en västsvensk kommun ifrågasatt hur bestämmelserna i 32 kap. 4 § OSL kan följas då de lokaler som överförmyndarnämndens verksamhet bedrivs i dels bestod av öppna landskap tillsammans med andra verksamheter, dels i en lokal där samtliga handläggare satt tillsammans. Vare sig den yttre eller inre sekretessen kunde således upprätthållas.

Länsstyrelsen Västra Götalands län, dnr 203-38202-2015, meddelad 2015-12-08

I Nyheter för överförmyndare mars-april-maj 2015 fanns ett avsnitt om det olämpliga i detta. Texten var den som nedan följer:

”Blandade verksamheter/ öppna landskap

Inom SKL har vi haft ett projekt om blandade verksamheter, d.v.s. hur kan, bör och får olika verksamheter i en kommun sitta tillsammans i öppna landskap och/eller ha gemensamma lokaler. Då frågan ställdes om detta var möjligt för överförmyndarverksamheten blev det omgående klarlagt att detta inte var förenligt med den sekretess som överförmyndarförvaltningarna lyder under. I varje ärende inom överförmyndarens hägn finns personliga och ekonomiska uppgifter av särskilt känslig natur och som är sekretessbelagda. Det är därför inte möjligt att tjänstemän (eller förtroendevalda) från andra verksamheter ska få dela rum/lokal med överförmyndarförvaltningen. Sekretess inom en myndighet är ju också så stark att även tjänstemän inom samma myndighet inte har rätt att ta del av uppgifter i ärenden som denne inte själv handlägger.

Inte heller allmänheten, inklusive gode män och förvaltare, får utan tillåtelse kliva in i en överförmyndarhandläggares arbetsrum. Om så sker måste det stävjas och ett särskilt besöksrum bör om möjligt finnas tillgängligt. Allt för att inte känsliga uppgifter ska komma till obehöriga till del.”

Övrigt

Ensamkommande barn

1. När föräldrarna kommer till Sverige – då barnet fått PuT

I de fallen där det ensamkommande barnet fått uppehållstillstånd kan inte den gode mannen entledigas omedelbart utan först när föräldrarna själva fått uppehållstillstånd, folkbokförts och registrerats som vårdnadshavare för sitt barn. Först då kan föräldrarna agera som juridiska företrädare för sitt barn.

2. När föräldrarna kommer till Sverige – då barnet är asylsökande

Om föräldrarna kommer till Sverige och söker asyl samtidigt som deras barn finns i Sverige sedan en tid och själv söker asyl, kan den gode mannen entledigas *om*

Migrationsverket handlägger hela familjens asylsökningar tillsammans. Då företräder föräldrarna sitt barn och någon god man behövs således inte.

Om det ensamkommande barnet placeras och flyttar mellan olika kommuner

Överförmyndarna måste informera de gode männen att så snart det ensamkommande barnet placerats/flyttat till en annan kommun måste överförmyndaren informeras. Det händer inte alltför sällan att detta dröjer vilket får till följd att överförmyndaren i den ursprungliga kommunen fortsätter att handlägga ärendet trots bristen på behörighet. Och – den behöriga överförmyndaren får ingen information om att barnet befinner sig i dennes kommun. Felaktiga och icke-giltiga beslut blir således följderna av detta.

Tingsrätternas nya policy

Vissa tingsrätter har gått ut med följande information beträffande ansökningar om ställföreträdarskap.

”För att förenkla och göra handläggningen snabbare: Även om ansökningar vidarebefordras *så är det lämpligt* att ni påbörjar utredningen och noterar i yrkandet att ni gjort det.”

Det känns onekligen tveksamt att följa denna uppmaning. Överförmyndaren bör följa gällande lagstiftning och inte ta på sig utredningsarbete förrän det finns ett ärende i tingsrätten och domstolen därefter begär de tydligt angivna handlingar som, enligt dess mening, krävs för att fatta beslut.

Sverige får nya sedlar – information från Riksbanken

Som ni säkerligen är medvetna om har Riksbanken beslutat om nya sedlar och mynt. Dessutom kommer gamla sedlar och mynt att bli ogiltiga under 2016 och 2017.

Det är därför viktigt att ställföreträdare, framför allt gode män och förvaltare, men även förmyndare, går igenom sina huvudmäns kontanter, som ju kan finnas på olika ställen, och byter ut de som inte längre kan användas mot nya.

Gå därför in på Riksbankens hemsida, www.riksbank.se, och ta fram broschyren ”Sverige får nya sedlar och mynt” och informera ställföreträdarna om detta.

Ytterligare ett förtydligande avseende 10 kap. 4 § andra stycket ÄB

Som framgår av prop. 2011/12 s. 29 får inte heller en förmyndare, god man eller förvaltare bevittna ett testamente där huvudmannen är mottagare av arv.

Detta innebär än mer att en ställföreträdare inte ska vara inblandad i de fall testamenten ska upprättas och som berör dennes huvudman.